

A MOBILAPPLIKÁCIÓ ÉS AMI MÖGÖTTE VAN – AZ APPLIKÁCIÓKHOZ KAPCSOLÓDÓ SZELLEMITULAJDON-JOGOK II. RÉSZ*

5. VÉDJEGYJOG

A mobilalkalmazások lényegi elemeihez kapcsolódó védjegyoltalom megszerzése a tudatos brandépítés egyik mérföldköve: védjegyként jogi védelemben részesülhet az alkalmazás elnevezése, logója, a kapcsolódó szlogen, de akár a GUI vagy annak egyes meghatározó vizuális, audioelemei is. A védjegy mint árujelző egyrészt segíti a versenytársaktól való megkülönböztetést, másrészt pedig hatékony jogvédelmet tesz lehetővé. Mindemellett rendkívül értékes szellemi tulajdon, mivel egy marketingkommunikációban tudatosan használt védjegy növeli az applikációba vetett fogyasztói bizalmat, az applikáció jó hírnevét, végső soron pedig annak értékét, például a hirdető, befektető számára, ezáltal hozzájárulva ahhoz, hogy minden elköltött marketingforint hasznosulhasson. A védjegy jelentőségét növeli, hogy az a lajstromozását követően korlátlan alkalommal megújítható, a védelmi idő hossza tehát főszabályként a védjegyjogosult döntésétől függ; ha úgy dönt, bármikor lemondhat az oltalomról, ellenkező esetben a tízévenkénti megújítással akár korlátlan ideig is fenntarthatja azt. Továbbá a védjegyoltalom megszerzése általánosságban nem mondható időigényesnek – szemben például a szabadalmi oltalom megszerzésével – ami az applikációk rendkívül felgyorsult világában egyértelmű előnyt jelent a védjegy számára.

A védjegyoltalom, ahogyan más iparjogvédelmi jogok is, területiális jellegű, ez pedig a mobilalkalmazások esetében problémát vethet fel, hiszen az alkalmazások piacán minimális költségekkel is globális szintre vihető egy applikáció, valamint egy kis startup is rövid idő alatt viszonylag nagy sikereket érhet el. Ugyanakkor a kezdeti szakaszban nem minden fejlesztő teheti meg, hogy jelentős anyagi erőforrásokat áldozzon a védjegyoltalom megszerzésére széles országhatár tekintetében. A védjegyek területiális jellege miatt az applikációkhoz kapcsolódó védjegystratégia kialakításánál nélkülözhetetlen a célpiacok definiálása, átgondolása, valamint hogy a védjegyként lajstromozni kívánt megjelölésre minél szélesebb körben oltalmat szerezzenek. A mobilalkalmazások esetében ezen törekvés szempontjából nagyobb szerepe van a regionális oltalmi rendszereknek, mint például a BOIP vagy az ARIPO (Afrikai Regionális Szellemi Tulajdon Szervezet), hiszen így az adott régió valamennyi tagállamára kiterjedő hatállyal szerezhető meg a védjegyoltalom. Az európai

* A Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala felsőfokú iparjogvédelmi tanfolyamán folytatott tanulmányok keretében készített szakdolgozat szerkesztett változata.

piacot megcélzó fejlesztők szemszögéből a gyakorlatban e tekintetben leginkább az európai uniós védjegy emelhető ki. A jogszabályi háttérét tekintve, az európai uniós védjegyre vonatkozó szabályozás alappillére az európai parlament és a tanács 2017/1001 európai uniós védjegyről szóló rendelete (továbbiakban: védjegyrendelet), amely megteremti annak a lehetőségét, hogy egyetlen eljárással az Európai Unió valamennyi tagállamára kiterjedő hatállyal védjegyoltalmat lehessen szerezni. A regionális oltalmi rendszerek előnye tehát, hogy egy eljárással több országra kiterjedően szerezhető védjegyoltalom, ezáltal csökkenthető az oltalomszerzés ideje és költsége is. A védjegy területiális jellegéből adódó nehézségek enyhítését szolgálja a védjegyek nemzetközi lajstromozását célzó madridi rendszer, melynek keretében sokkal egyszerűbb eljárásban szerezhető védjegyoltalom, mintha külön-külön nemzeti védjegybejelentések megtételére kerülne sor. A védjegyjogosult valamely részes államban honos nemzeti védjegyére vagy védjegybejelentésére alapozva, egyetlen kérelemmel, egyetlen díjfizetéssel tehet bejelentést akár egy vagy több részes ország vagy regionális intézmény vonatkozásában, amely tagja a Madridi Uniónak. A nemzetközi úton tett bejelentések, illetve lajstromozott nemzetközi védjegyek hatályukat tekintve a nemzeti úton tett bejelentésekkel, védjegyekkel egyenértékűek. Érdeemes azonban megjegyezni, hogy a madridi rendszeren keresztül lajstromozott védjegy oltalma a nemzetközi lajstromozástól számított öt éven belül függ az alapbejelentésként szolgáló nemzeti védjegybejelentés vagy védjegy sorsától – így egy esetleges korlátozás vagy akár az oltalom megszűnése is kihathat a lajstromozott nemzetközi védjegy oltalmára.¹¹⁵ A nemzetközi védjegybejelentés megtételével egyrészt csökkenthetők az adminisztratív terhek, másrészt pedig több országra vonatkozó bejelentés esetén a bejelentési költségek is optimalizálhatók. Persze előfordulhat, hogy a fejlesztő csak a számára leginkább potenciált jelentő ország(ok) tekintetében kíván védjegyoltalmat szerezni. Ezen a ponton érdemes pár szót ejteni a tengerentúli szabályozási környezetről, hiszen nagyszámú applikáció USA-fókusszal kerül piacra. Az USA védjegyekre vonatkozó fő jogforrása, a Lanham Act,¹¹⁶ melyet 1946-ban fogadtak el, szövetségi szinten rögzíti a védjegyekkel kapcsolatos legfőbb szabályokat. Az USA védjegyrendszere, szemben az európai uniós vagy hazai rendszerrel, a first-to-use rendszerek közé tartozik, ugyanis a nem regisztrált megjelölések jogosultjai elsőbbséget élveznek azon földrajzi területen, ahol a megjelölést a kereskedelemben már használták, valamint a Lanham Act 43. szakasza kiterjeszti a jogvédelmet a kereskedelemben használt nem regisztrált megjelölésekre is.

Akármilyen utat is választanak a bejelentők a védjegyoltalom megszerzésére, az oltalom terjedelmének meghatározásában fontos szerepe van az áruosztálynak és az árujegyzéknek. A mobilapplikációk esetében elsődlegesen a nizzai osztályozás szerinti 9. osztály jöhet szóba, mely osztályba tartoznak a számítógépes szoftverek, illetve a hangok, képek vagy adatok rögzítésére, továbbítására, másolására vagy feldolgozására szolgáló készülékek és eszközök, valamint a rögzített és letölthető média is. Az osztályon belül azonban a bejelentő szabadon

¹¹⁵ Legeza Dénes (szerk.): Iparjogvédelem, Szellemi Tulajdon Nemzeti Hivatala, Budapest, 2020, p. 205.

¹¹⁶ Trademark Act of 1946, 15 U.S.C. § 1051 *et seq.*

határozhatja meg az árujegyzékbe tartozó áruk vagy szolgáltatások körét. Amennyiben lehetséges, több szempontból is célszerűnek mutatkozik az árujegyzéket mindinkább az applikáció profiljához igazítani, mivel a túl tág vagy nem megfelelően összeállított árujegyzék hátránnyal is járhat: növelheti a hivatali elutasítás vagy kifogás kockázatát, főként azokon a területeken, ahol a hivatalok elvárják a pontos és precíz árujegyzék-megfogalmazást. Az USPTO (United States Patent Office, az Egyesült Államok Szabadalmi és Védjegy hivatala) előtti védjegybejelentések esetében az árujegyzék meghatározásánál célszerű egyértelmű, tömör kifejezéseket használni, amelyek pontosan leírják az árut vagy szolgáltatást, amire a védjegyet használni kívánják. Szintén kellően egyértelműnek és pontosnak kell lenni az áruk és szolgáltatások meghatározásának a hazai vagy európai uniós védjegybejelentések esetében is. A túl tág árujegyzék növelheti más védjegyekkel való ütközés vagy egy törlési eljárás kockázatát is, ez utóbbit akár más védjeggyel való ütközés, akár a használat elmulasztása miatt a bejegyzett árukkal, szolgáltatásokkal kapcsolatban. A mobilalkalmazás jellegétől függően a nizzai osztályozás szerinti 9. osztály mellett megjelenhetnek más osztályok is, leggyakrabban ezek: a 25., 35., 42. és 45. Azonban az, hogy a jelentők milyen árukat és/vagy szolgáltatásokat jelölnek meg a lajstromozás iránti kérelemben, minden esetben az applikáció céljának, fő vagy támogató funkcióinak, esetleg az applikáció kiegészítő szolgáltatásainak függvénye, amit persze befolyásolhat némiképp az applikációra szabott IP-stratégia is.

A lajstromozott védjegy kizárólagos jogot biztosít a jogosult számára a védjegyoltalom alatt álló megjelölés használatára. A védjegyjogosult ezen kizárólagos joga alapján pedig bárkivel szemben felléphet, aki engedélye nélkül használja a védjegyet gazdasági tevékenysége körében, azonos vagy akár hasonló árukkal, szolgáltatásokkal kapcsolatban. Ez a kizárólagos jog pedig az applikáció piaci pozíciójának megőrzésében is fontos szerepet játszik, hiszen ezáltal megakadályozható, hogy az applikáció sikerét a versenytársak kihasználják, például hangsúlyosan azonos elemet tartalmazó elnevezés vagy ikon választása révén. A King.com Limited – a CANDY CRUSH mobilalkalmazás fejlesztője – is azon okból lépett fel egy versenytárs-alkalmazással szemben, hogy annak App Store-ban használt ikonja túlságosan hangsúlyosan tartalmazta CANDY¹¹⁷ szóvédjegyét.¹¹⁸

Visszakanyarodva pár gondolat erejéig a védjegyoltalom területi jellegére: az a kizárólagos jog érvényesítése szempontjából is okozhat nehézségeket, mivel a lajstromozás szerinti országban teszi szükségessé például védjegybitorlás miatti jogi lépések megtételét. Egy védjegyjogsértő applikációval szembeni költséges és hosszadalmas bírósági eljárás kezdeményezése előtt, kezdeti lépésként érdemes a notice and takedown eljárás nyújtotta lehetőségeket is kihasználni,¹¹⁹ mely alapján gyorsan és egyszerűen, legtöbbször már on-

¹¹⁷ A King.com Limited jogosultja többek között a 011538147 lajstromszámú CANDY európai uniós szóvédjegynek, mely oltalom alatt áll a nizzai osztályozás szerinti 9, 25 és 41. osztályban.

¹¹⁸ L.: <https://www.forbes.com/sites/anthonykosner/2014/01/20/candy-crush-saga-has-trademarked-candy-and-apples-app-store-is-helping-enforce-it/?sh=2945573a4709> (2021. április 25.).

¹¹⁹ A notice and take down eljárásra vonatkozó részletes szabályokat az USA-ban a Digital Millennium Copyright Act tartalmazza, az Európai Unióban pedig az e-kereskedelemtől szóló irányelv.

line kérhető a jogsértő tartalom eltávolítása az alkalmazásruházakból, így többek között az App Store, Google Play felületéről. A notice and takedown eljárás egy érvényes, bejegyzett védjegy birtokában igen hatásos és gyors jogvédelmi eszköz az applikációk esetében is, ahogy az a fentebb hivatkozott King.com Limited által indított ügyből is látszik. A védjegyek szerepe a mobilapplikációk vonatkozásában sem hanyagolható el: ahogy látni fogjuk a nagyobb piaci szereplők az applikációjukhoz kapcsolódó számos védjeggyel igyekeznek vezető pozíciójukat bebástyázni.

5.1. Könyvet a borítóról, applikációt védjegyéről?

Naponta több ezer applikáció kerül fel az alkalmazásruházak virtuális polcaira, persze nem azért, hogy aztán ott porosodjanak az idők végezetéig, hanem azzal a céllal, hogy minél többet töltsék le azokat, majd használják nap mint nap. Az applikációk esetében az elnevezés és az alkalmazásruházakban megjelenő ikon elsődleges szerepet játszanak a versenytársaktól való elhatárolásban. Az applikáció elnevezésével, az ikonnal vagy applikációhoz kapcsolódó védjegyekkel szemben támasztott követelmény, hogy keltsék fel a fogyasztók figyelmét, illeszkedjenek magához az applikációhoz, maga az elnevezés legyen könnyen megjegyezhető és visszaidézhető; a cél a fogyasztók megnyerése, ezáltal a letöltésszámok növelése.

Felmerülhet a kérdés, hogy amennyiben az applikáció elnevezése, az ikon a jogosult kereskedelmi nevére épül, szükséges-e védjegyvoltalom, vagy bőven elegendő jogi védelmet nyújt pusztán maga a kereskedelmi név vagy cégnév is. A jogi háttérrel tekintve a PUE¹²⁰ 8. cikke a kereskedelmi név védelme kapcsán rögzíti, hogy a kereskedelmi nevet az unió mindegyik országa oltalomban részesíti bejelentés vagy lajstromozás kötelezettsége nélkül, akár része az valamely gyári vagy kereskedelmi védjegynek, akár nem. Míg a védjegy mint árujelző az áruknak és/vagy szolgáltatásoknak más áruitól és/vagy szolgáltatásaitól való megkülönböztetésére alkalmas, addig a kereskedelmi név csak közvetve teszi lehetővé ezt a megkülönböztetést.¹²¹ A kereskedelmi név nem törvényszerűen egyezik a cégnévvel, azonban sem a cégnévnek, sem a kereskedelmi névnek vagy cégjelzésnek nem elsődleges célja, hogy árukat vagy szolgáltatásokat különböztessen meg, az leginkább a cég vagy üzlet azonosítására szolgál.¹²² A védjegyek és földrajzi árujelzők oltalmáról szóló 1997. évi XI. törvényünk (továbbiakban: védjegy törvény) külön rögzíti, hogy nem részesülhet oltalomban az olyan megjelölés, amely másnak korábbi személyiségi – különösen névhez, képmáshoz fűződő – jogát sértene. A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény egyértel-

¹²⁰ A Párizsi Unió Egyezmény az iparjogvédelem területén alapvető nemzetközi egyezmény, amely 1884 óta van hatályban. Magyarország 1909 óta részese az egyezménynek, az egyezmény hazánkban az 1970. évi 18. törvényerejű rendelettel került kihirdetésre. Tartalmazza az egyenlő bánásmód elvét, az uniós elsőbbség elvét, valamint elvi szintű jogharmonizációt tesz lehetővé.

¹²¹ *Bacher Gusztáv, Csóti Tamás et al: A Védjegy törvény magyarázata*, HVG Orac Lap-és Könyvkiadó Kft., 2014, p. 581–583.

¹²² A Bíróság 2007. szeptember 11-i ítélete, Céline-ügy, C-17/06., ECLI:EU:C:2007:497, para21, para28–30.

művé teszi, hogy a jogi személyeket is megilleti névviseléshez való jog, így a kereskedelmi név, cégnév lehetőséget teremt azon védjegybejelentések elleni fellépésre – felszólalási vagy törlési eljárás keretében – amelyek sértik az adott cég kereskedelmi nevét, illetve cégnevét. Mindamellet lehetőségg van fellépésre tisztán a fent említett névviseléshez fűződő jog alapján, illetve tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat miatt, de ezen felsorolt lehetőségek mégsem érik el a lajstromozott védjegyhez kapcsolódó kizárólagos jog által nyújtott védelmi szintet.

Az utóbbi időben számos cég nyitott az applikációk világa felé, egyesek saját e-kereskedelmi platformokat építettek, mások az applikációik révén fejlesztették a vásárlói élményt, vagy eveztek teljesen új vizekre. Egy jól kiépített, akár globális szinten is ismert cég esetében szinte adja magát a cégnév, kereskedelmi név vagy már ismert céges logó használata az applikáció elnevezéseként, illetve alkalmazásikonként, erre gyakorlati példákat is találhatunk:

McDonald's

Fejlesztő: McDonald's
Global Markets LLC

MÁV

Fejlesztő:
MÁV Szolgáltató Központ
Zártkörűen Működő Rész-
vénytársaság

**adidas Running by
Runtastic**

Fejlesztő: Adidas AG

Vestiaire Collective

Fejlesztő: Vestiaire
Collective SA

Forrás: Apple App Store

A fenti példák kapcsán azonban a teljesség kedvéért célszerű megemlíteni, hogy a cégnévben megtalálható vezérszó szinte minden esetben védjegyként oltalmat élvez,¹²³ ez pedig erősebb jogi védelmet jelent – hiszen első lépésként elegendő lehet egy notice and takedown eljáráshoz, valamint a jó hírű védjegyekre alapozva szélesebb fellépési lehetőségek állnak rendelkezésre. A védjegyoltalom alatt álló cégnév elnevezésként vagy ikonban való megjelenése leginkább az ismert, jó hírű cégek, illetve ilyen védjegyeik esetében lehet valódi opció, mellyel tovább növelhető a cég ismertsége, és akár elkerülhetők újabb kiegészítő védjegybejelentések is. Az új, innovatív applikációk esetében általánosságban ritkábban fordul elő, hogy az applikáció elnevezésére, ikonjára ne szerezzenek védjegyoltalmat. Még akkor is igaz ez, ha azok egybeesnek a cégnévvel vagy kereskedelmi névvel.

¹²³ A McDonald's Global Market LLC. valamint az Adidas AG is számos védjeggyel rendelkezik világvizonylatban, mind a MCDONALD'S, illetve az ADIDAS szóra, mind pedig a vállalat logójára. A VESTIAIRE COLLECTIVE 010528719 lajstromszám alatt bejegyzett uniós szóvédjegye a Vestiaire Collective SA-nak, valamint a MÁV megjelölés a Magyar Államvasutak Zrt. 193496 lajstromszám alatt bejegyzett magyar nemzeti védjegye.

A cégnév használatán túl a fejlesztők előszeretettel választanak leíró alkalmazásneveket, ikonokat, mert ezek jobban orientálják a fogyasztókat, ellenben nem alkalmasak az adott alkalmazás megkülönböztetésére. Az alábbi példákkal is ez a helyzet – az applikációk funkciójának, alkalmazási területének fényében ugyanis mind az alkalmazások elnevezése, mind pedig a használt ikonok erősen leíró elemeket tartalmaznak:

Időjárás Magyarországon

Fejlesztő: Tasmanic Editions

Élő időjárás-előrejelzés

Fejlesztő: Apalon Apps

Weather*

Fejlesztő: Impala Studios

Időjárás XL PRO Magyarország

Fejlesztő: Exoviod Sarl

Zenelejátszó – zene offline

Fejlesztő: Reoent Assets

Forrás: Apple App Store

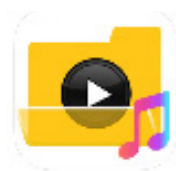
Offline Music Player

Fejlesztő: Md Zakir Hossain

Music Player ►

Fejlesztő: Companjen Apps B.V.

Mappa zenelejátszó

Fejlesztő: Seong Eon Kim

A felhasználók valószínűleg időjárás vagy zene kulcsszóval keresnének a fenti applikációkra, viszont az már kevésbé valószínű, hogy azok elnevezése és ikonjaik védjegyoltalomban is részesülhessenek. A védjegyekkel szemben támasztott legfőbb követelmény ugyanis a megkülönböztetőképesség, Ezt a TRIPS-megállapodás 15. cikkének 1. pontja is rögzíti, mely szerint védjegyoltalom alatt olyan jel vagy jelek kombinációja állhat, amely alkalmas valamely vállalkozás áruinak vagy szolgáltatásainak más vállalkozás áruitól vagy szolgáltatásaitól való megkülönböztetésére. A megkülönböztetőképesség lényege abban áll, hogy alkalmassá teszi a megjelölést arra, hogy valamely árut vagy szolgáltatást megkülönböztessen mások áruitól vagy szolgáltatásaitól, hiszen ezáltal tudja a védjegy betölteni árujelző funkcióját. Egy adott megjelölés nem részesülhet védjegyoltalomban, ha leíró, azaz ha „nem alkalmas a megkülönböztetésre, illetve kizárólag olyan jelekből vagy adatokból áll, amelyeket a forgalomban az áru vagy a szolgáltatás fajtája, minősége, mennyisége, rendeltetése, értéke, földrajzi származása, előállítási vagy teljesítési ideje, illetve egyéb jellemzője feltüntetésére használhatnak; vagy kizárólag olyan jelekből vagy adatokból áll, amelyeket az

általános nyelvhasználatban, illetve a tisztességes üzleti gyakorlatban állandóan és szokásosan alkalmaznak; továbbá kizárólag olyan formából vagy egyéb jellemzőből áll, amely az áru jellegéből következik; vagy az árunak olyan formájából vagy egyéb jellemzőjéből áll, amely a célzott műszaki hatás eléréséhez szükséges; illetve olyan formából vagy egyéb jellemzőből áll, amely lényeges értéket ad az áruhoz.”¹²⁴ Az áruk, szolgáltatások tekintetében a kizárólag csak leíró elemekből álló megjelölések tehát nem részesülhetnek védjegyoltalomban, továbbá egy bejegyzett védjegy leíró eleme két megjelölés összetéveszthetőségének vizsgálatánál sem bír jelentőséggel. A Lanham Act 2. szakaszának e) pontja¹²⁵ szintén rögzíti, hogy a leíró megjelölések nem részesülhetnek védjegyoltalomban, mindemelett a Lanham Act 6. szakasza lehetővé teszi ún. disclaimer alkalmazását,¹²⁶ mellyel növelhető egy leíró elemet tartalmazó megjelölés lajstromozásának esélye. A disclaimer egy olyan nyilatkozat, amivel a bejelentő kifejezi, hogy a megjelölés amúgy védjegyoltalomban nem részesíthető leíró elemére nem igényel kizárólagos jogokat.¹²⁷

Az azonban nem jelenthető ki kategorikusan, hogy a megkülönböztetőképességgel nem rendelkező, leíró megjelölések egyáltalán nem nyerhetnek védjegyként oltalmat – hiszen a megkülönböztetőképesség használat révén is megszerezhető. A TRIPS-megállapodás is rögzíti, hogy amennyiben a jel eleve nem alkalmas a szóban forgó áruk vagy szolgáltatások megkülönböztetésére, a lajstromozhatóság a használat során szerzett megkülönböztethezőséghez köthető. A védjegyrendelet, valamint a védjegytvény is lehetőséget ad arra, hogy amennyiben a megjelölés használata révén megkülönböztetőképességet szerzett a védjegy lajstromozásának időpontjáig, vagy a bejelentés napját megelőzően vagy azt követően, akkor védjegyként oltalomban részesülhessen.

Jófogás

EUTM nr. 018111668
(szóvédjegy)

Fejlesztő: Adevinta Classified
Media Hungary Kft.

Guitar Pro

EUTM nr. 1412229 (szóvédjegy)

Fejlesztő: Arobas Music

PureVPN

EUTM nr. 017950614
(szóvédjegy)

Fejlesztő: GZ Systems Limited

Forrás: App Store

¹²⁴ Védjegyrendelet feltétlen kizáró okokat tartalmazó 7. cikkének (1) bekezdés a)–e) pontja.

¹²⁵ Trademark Act of 1946 15 U.S. Code § 1052.

¹²⁶ Trademark Act of 1946 15 U.S. Code § 1056.

¹²⁷ L.: <https://www.uspto.gov/trademarks/laws/how-satisfy-disclaimer-requirement> (2021. április 25.).

A fenti applikációkban közös, hogy azok elnevezése szerzett megkülönböztetőképesége miatt részesülhetett európai uniós szövédjegyként védjegyoltalomban.¹²⁸ Fontos megjegyezni, hogy a megkülönböztetőképeség megszerzésének vizsgálata nem automatikusan történik, hanem arra a bejelentőnek minden esetben hivatkozni kell és bizonyítania azt. Az Európai Unió Bírósága a CHIEMSEE-ügyben rögzítette azokat a körülményeket, amelyek a szerzett megkülönböztetőképeség vizsgálatakor relevanciával bírhatnak, „ilyen a megjelöléssel ellátott áru vagy szolgáltatás piaci részesedése; a megjelölés használatának intenzitása, földrajzi kiterjedése és időtartama; a használónak a megjelöléssel ellátott áru vagy szolgáltatás népszerűsítésére fordított kiadásai; azon fogyasztóknak az aránya a releváns fogyasztói körön belül, akik a megjelölést a használóval azonosítják”.¹²⁹ A megkülönböztetőképeség megszerzése nem a legegyszerűbb feladat, jelentős erőfeszítés szükséges hozzá, így egy frissen induló applikáció esetében inkább érdemes kerülni a leíró neveket, bármennyire is csalogatónak tűnne egy-egy ilyen elnevezés.

Az igazán jó elnevezés, ikon egyedi, és eltávolodik az applikáció céljától vagy funkciójától, legyen az fantázianév vagy egy már létező szó más kontextusba helyezve. A TINDER védjegyoltalom alatt álló elnevezés társkereső-applikáció számára, a szó maga olyan száraz anyagot takar, amely könnyen ég és felhasználható tűzgyújtáshoz – diszkrét utalás arra a két ember között kipattanó szikrára, ami fellobbantja a szerelem lángját.¹³⁰ Az INSTAGRAM elnevezés pedig az *instant camera* és a *telegram* szavak házasításának eredményeképpen létrejött fantáziaszó.¹³¹ Az ikon leggyakrabban az applikáció funkcióját, elnevezését képezi le vizuálisan, de kerüendő az applikáció funkciójához erősen kapcsolódó ikonok használata, azonban erősíthető az ikon megkülönböztetőképesége egy erős, egyedi szín vagy színátmenet révén, illetve akár egy újragondolt grafikai ábrázolásmóddal.

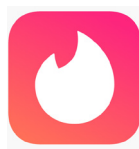
TikTok

Fejlesztő: TikTok Pte. Ltd.

Instagram

Fejlesztő: Instagram Inc.

Tinder

Fejlesztő: Tinder Inc.

Snapchat

Fejlesztő: Snap Inc.

Forrás: App Store

¹²⁸ A példaként hivatkozott applikációk elnevezése áll – európai uniós szövédjegyként – oltalom alatt.

¹²⁹ CHIEMSEE para Bíróság 1999. május 4.-i ítélete, CHIEMSEE, C-108/97. és C-109/97. sz. egyesített ügyek, ECLI:EU:C:1999:230, para51.

¹³⁰ L.: <https://www.rewindandcapture.com/why-is-tinder-called-tinder/> (2021. augusztus 13.).

¹³¹ L.: <https://www.rewindandcapture.com/why-is-it-called-instagram/> (2021. augusztus 13.).

A fenti applikációk közös vonása, hogy elnevezésük, alkalmazásruházban használt ikonja, illetve a Snapchat esetében az ikont meghatározó szellemsziluettt egyaránt védjegyoltalom alatt áll számos országban és az Európai Unióban is.

5.2. A GUI és egyes elemei védjegyként történő védelme

Az applikáció elnevezésén és ikonján kívül persze az applikáció más elemeire is igényelhető védjegyoltalom, legyen az a GUI egésze, menügomb vagy egy meghatározó karakter, mozgókép, hangeffekt. A védjegyoltalom megszerzésének egyik követelménye korábban a grafikai ábrázolhatóság volt. A védjegyreform következtében ma már lényegében minden olyan megjelölés védjegyoltalomban részesülhet, melynek védjegylajstromban való ábrázolási módja lehetővé teszi azt, hogy a hatóságok és a nyilvánosság egyértelműen és pontosan meghatározza a jogosultat megillető oltalom tárgyát. A megjelölés bármely formában való ábrázolása megengedett, azonban az ábrázolással egyértelműnek, pontosnak, önmagában teljesnek, könnyen hozzáférhetőnek, érthetőnek, tartósnak és objektívnek kell lennie.¹³²

Önmagának a grafikus felhasználói felületnek a védjegyként történő lajstromozása kapcsán felmerülhet a kérdés, hogy a felhasználói felület képes-e árujelző funkció betöltésére, azaz a megkülönböztetésre, hogy adott esetben a felhasználó a grafikus felhasználói felületet látva azt összekapcsolja az adott alkalmazással.¹³³ Egyes esetekben ez az árujelző funkció megvalósul, erre igazán jó példa az iPhone grafikus felhasználói felülete vagy a Microsoft Windows Start menüje, amely a Windows 95/98/2000/XP operációs rendszerekből ismert.¹³⁴ A probléma sok esetben a GUI funkcionalitása következtében merülhet fel védjegyjogi szempontból is, az Európai Unió Bírósága gyakorlatában kiemelte, hogy a védjegyoltalomnak nem célja valamely vállalkozás számára monopóliumot nyújtani műszaki megoldásokra vagy az áru használati jellemzőire nézve.¹³⁵ Analógia útján ez a grafikus felhasználói felület tekintetében azt is jelentheti, hogy annak pusztán funkcionális felépítése, a grafikus felhasználói interfészben rejlő műszaki megoldás nem részesülhetne védjegyoltalomban, de a GUI mindezek mellett érdekes és értékes vizuális elemeket, audiovizuális vagy audioelemeket is tartalmazhat.¹³⁶ A grafikus felhasználói felület egyes elemeinek védjegyként történő lajstromozása szempontjából nehézséget jelenthet a GUI folyamatos változása,

¹³² Védjegyrendelet (10) preambulumbekzdése.

¹³³ *Dr Noam Shemtov: Intellectual Property and Mobile Applications*. WIPO, 2018. január, p. 41. L.: https://www.wipo.int/export/sites/www/ip-development/en/agenda/pdf/ip_and_mobile_applications_study.pdf (2021. április 24.).

¹³⁴ *Helen Gubby, Jos Klaus, Kees (C.) van Noortwijk: Intellectual Property and the Protection of Apps in the European Union*. *European Journal of Law and Technology*, 11. évf. 3. sz., 2020. december, p. 11: <https://ejlt.org/index.php/ejlt/article/view/713> (2021. április 25.).

¹³⁵ A Bíróság 2016. november 10-i ítélete, *Simba Toys GmbH v Co. KG v EUIPO*, C-30/15 P, ECLI:EU:C:2016:849, para39, valamint a Bíróság 2014. szeptember 14-i ítélete, *Lego Juris v OHIM*, C48/09 P, ECLI: EU:C:2010:516, para43

¹³⁶ *Gubby, Klaus, van Noortwijk: i.m. (134)*, p. 12.

például továbbfejlesztések, új funkciók közbeiktatása vagy frissítések révén. Ennélfogva a grafikus felhasználói felület azon elemei tekintetében van leginkább értelme a védjegyoltalom megszerzésének, amelyek egyrészt alkalmasak arra, hogy az applikációt más applikációktól megkülönböztessenek, másrészt nincsenek kitéve az állandó változásnak.

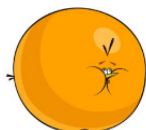
A teljesség igénye nélkül védjegyoltalomban részesülhetnek a grafikus felhasználói felületen használt ikonok, menügombok, karakterek, illetve akár az egyes funkciók vagy karakterek és figurák elnevezése is:

App: Angry Birds

Fejlesztő: Rovio Entertainment

EUTM nr.009205221

EUTM nr.010363638

EUTM nr.010628981

MIGHTY EAGLE

EUTM nr. 009372087

App: Instagram

Fejlesztő: Instagram LLC

IGTV

EUTM nr.009205221

EUTM nr. 017962966

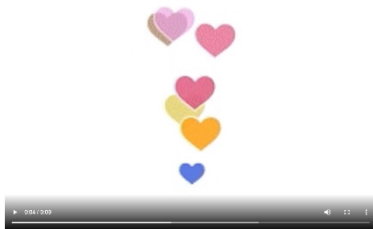

EUTM nr. 016025711

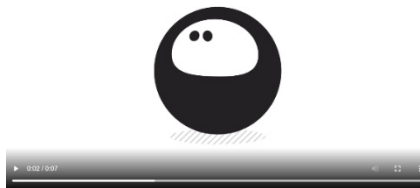
Instagram

EUTM nr. 009372087

Az uniós védjegyreform új lehetőséget nyitott a grafikus felhasználói felület egyes részei védjegyként történő oltalmazása kapcsán, ugyanis ma már azok akár mozgó védjegyként vagy multimédia-védjegyként is oltalomban részesülhetnek. A mozgó védjegy az alkotóelemek mozgásából vagy helyváltoztatásából áll, ilyen lehet egy animált ikon a felhasználói felületen, míg a multimédia-védjegy képek és hangok kombinációjából álló védjegy, mely alkalmas lehet például az applikációban megjelenő audiovizuális elemek védelmére. Érdekesképpen pár mozgóvédjegy az applikációk világából:

Jogosult: Twitter Inc. (App: Twitter)
EUTM nr. 018292533

Jogosult: Zen.com (App: ZEN.COM)
EUTM nr. 018348306

Az applikációban alkalmazott hanghatások, audioelemek hangvédegyként oltalom alatt állhatnak, erre példa a Rovio Entertainment 011074705 lajstromszámú európai uniós hangvédegye az Angry Birds alkalmazás nyitózenéjéhez kapcsolódóan.

EUTM nr. 011074705 A hangvédegy grafikai ábrázolása
(mp. 3 formátumban is elérhető az online lajstromban)

Ahogy korábban már szó volt róla, a GUI egyes elemein fennállhat szerzői jogi oltalom, a gyakorlatban tehát érdemes arra is gondolni, hogy a grafikus, audio- vagy audiovizuális elemek, esetleg más szerzői jogi oltalom alá tartozó alkotások tekintetében védjegybejelentés esetére is kiterjedő felhasználási jogot szerezzen a megrendelő, illetve az applikáció jogosultja.

5.3. A védjegyoltalom megszerzésének korlátai

A fentiekben részletesen is szó volt róla, hogy az applikációhoz kapcsolódóan számos elemre igényelhető védjegyoltalom, hiszen védjegy lényegében bármi lehet: egy szó, szóösszetétel, betű, számkombináció, ábra, szín vagy színösszetétel, de akár hang vagy ezek kombinációja is, a lényeg, hogy alkalmas legyen a megkülönböztetésre, ábrázolható legyen a védjegy-lajstromban, és ne álljon fenn sem a feltétlen, sem pedig a viszonylagos kizáró okok egyike sem a megjelölésre vonatkozóan. A feltétlen kizáró okok¹³⁷ közé tartozik például, ha a megjelölés leíró jellegű, közrendbe, közkerölcsbe ütközik, illetve ha alkalmas a fogyasztók

¹³⁷ A feltétlen kizáró okokra vonatkozó részletes szabályokat a védjegy-törvény 2–3. § tartalmazza.

megtévesztésére, állami vagy egyéb felségjeleket engedély nélkül tartalmaz.¹³⁸ A feltétlen kizáró okok között találhatunk olyanokat, amelyek esetében elhárítható a lajstromozási akadály, így például ha a megjelölés megszerezte a megkülönböztetőképességet, vagy állami címert tartalmazó megjelölés esetén a szükséges engedélyt pótlólag benyújtják.¹³⁹

A védjegyoltalom megszerzésének akadályát képezik a viszonylagos kizáró okok¹⁴⁰ is, melyekre hivatkozással akkor utasítják el a védjegybejegyzést, ha az mások korábbi jogait sérti, például ha a megjelölés korábbi védjeggyel azonos vagy összetéveszthetőségig hasonló, az azonosnak vagy hasonlóknak tekinthető áruk és/vagy szolgáltatások tekintetében, vagy ahogy már korábban is említésre került, amennyiben az más névviseléshez való jogát sértene. A megjelölések azonossága, illetve összetéveszthetősége kapcsán már az is elegendő, ha ennek a veszélye fennáll. Mielőtt tehát védjegybejelentés megtételére kerülne sor, mindenképpen javasolt előzetes védjegykutatás végzése, mellyel gyorsan kideríthető, hogy az alkalmazás számára elképzelt és védjegyként lajstromozni kívánt megjelölésre eszébe jutott-e már valakinek bejelentést tenni, vagy van-e már olyan védjegy, ami összetéveszthető lehet a bejelenteni szándékozott megjelöléssel, esetleg van-e harmadik személynek olyan joga, ami a védjegyoltalom megszerzését akadályozhatja. Az előzetes védjegykutatással idő, illetve a felesleges eljárási és ügyvédi költségek is megspórolhatók, valamint elkerülhetők a védjegybejelentés hivatalbéli vagy felszólalás eredményeként történő elutasítása miatti álmatlan éjszakák is. A nem megfelelő körültekintés egy álmatlan éjszakánál azonban sokkal nagyobb gondot is okozhat, például ha a védjegybejelentés következtében a korábbi védjegy jogosultja védjegybitorlás miatt indít eljárást – ahogy történt ez az amerikai Ripple App esetében. Az applikáció jogosultja mobilapplikációkra vonatkozóan védjegybejelentést tett a RIPPLE szóra az USPTO előtt. Nemsokkal később pedig a Ripple Lab korábbi RIPPLE védjegyeire hivatkozva eljárást indított ellenük, többek között védjegybitorlás miatt, 2,1 millió USD összeget kérve okozott káraik megtérítésére.¹⁴¹

¹³⁸ L.: <https://www.sztnh.gov.hu/hu/vedjegy/miert-jo-onnek-a-vedjegyoltalom/oltalomkepesség-feltetelei> (2021. augusztus 13.).

¹³⁹ Magyarország címerének és zászlójának használatáról, valamint állami kitüntetéseiről szóló 2011. évi CCII. törvény 10. § (1) bekezdése alapján: A címert vagy a zászlót tartalmazó védjegy vagy ilyen formatervezési minta oltalmának megadásához szükséges engedély megadásáról – kérelemre, a védjegybejelentésben megjelölt árujegyzék szerinti áruk, szolgáltatások, illetve a minta szerinti termék tekintetében feladatkorrel rendelkező miniszter véleményének kikérése után – a nemzetpolitikáért felelős miniszter dönt. A kérelem elbírálása során a nemzetpolitikáért felelős miniszter mérlegeli, hogy az áru, szolgáltatás sajátos nemzeti jellege, a kérelmező tevékenységének nemzetgazdasági jelentősége és kiviteli nagyságrendje indokoltá teszi-e a címernek vagy a zászlónak a védjegy vagy formatervezésiminta-oltalom részeként való használatát. (2) Az (1) bekezdés alkalmazásában a nemzeti színek használata engedélyhez nem kötött, ha az ábrázolás nem minősül címer- vagy zászlóhasználatnak.

¹⁴⁰ A viszonylagos kizáró okokra vonatkozó részletes szabályokat a védjegytvörvény 4–6. § tartalmazza.

¹⁴¹ David O. Klein: Mobile app provider slapped with \$2 million trademark infringement lawsuit, Lexology, 2015. november, <https://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=0c217277-648e-4a72-83e6-f122fd92fb1d> (2021. április 28.).

A korábbi védjegyekkel való azonosságot, hasonlóság miatti összetéveszthetőséget hánkban és az Európai Unióban az eljáró hivatalok nem hivatalból vizsgálják, hanem csak a korábbi védjegy jogosultjának felszólalása alapján. Az Instagram LLC¹⁴² például sikeresen szólalt fel az EUIPO előtt, az alábbi RKOI ‘RICHKIDSOFINSTAGRAM’ ábrás bejelentés ellen:

016689747 sz. európai uniós védjegybejelentés

A felszólalási eljárásban az Instagram LLC többek között hivatkozott az INSTAGRAM védjegy jóhírűségére, mely tekintetben a hivatal megállapította, hogy az régóta és intenzív módon fennálló használata, általános piaci ismertetéje és az érintett piacon betöltött vezető pozíciója révén az érintett fogyasztók körében magas fokú ismertségnek örvend.¹⁴³ A megjelölések összehasonlítása kapcsán a hivatal kifejtette, hogy a bejelentésben szereplő RICHKIDSOFINSTAGRAM kifejezést az érintett vásárlóközönség azonnal megérti, így azt is, hogy annak az RKOI a rövidítése – a megjelölések egyetlen releváns és értékelhető eleme tehát az „instagram” szóelem. A megjelölések vizuális összehasonlítása kapcsán az EUIPO hivatkozott az Európai Unió Bíróságának Selenium-Ace-ügyben hozott döntésére, mely alapján amennyiben egy védjegy szó- és ábrás elemekből is áll, a verbális elem erősebb hatással van a fogyasztóra, mint a megjelölés vizuális eleme, mivel az átlagos fogyasztó könnyebben utal vissza a megjelölésre annak verbális elemei, neve felidézése útján, mint a megjelölés ábrás elemeinek leírásával.¹⁴⁴ Összességében az összetéveszthetőséget tehát a hivatal megállapíthatónak találta, és így a bejelentést elutasította.

A védjegyoltalom megszerzésének korlátját jelenti, ha a megjelölés harmadik személyek jogait sérti, tehát ha az más szerzői vagy iparjogvédelmi jogába ütközik, mely okokat szintén a korábbi jogosult kérelmére vizsgálja a hazai vagy uniós hatóság. Az SZJSZT 7/2004

¹⁴² A világszerte ismert és használt Instagram alkalmazáshoz számos bejegyzett védjegy kötődik: védjegyoltalom alatt áll az alkalmazás ikonja – több formában is – fekete-fehérben, színesben, háttérrel vagy háttér nélkül, ezenfelül maga az INSTAGRAM szó, valamint a szó stilizált egyedi betűtípussal írt változata, de még az INSTA szó is az Instagram LLC bejegyzett védjegye. Az Instagram LLC jelen pillanatban 46 darab bejegyzett, aktív európai uniós védjeggyel rendelkezik az Instagram alkalmazáshoz kapcsolódóan, túlnyomó részben a nizzai osztályozás szerinti 9. osztályban (azonban nem kizárólag csak ebben az osztályban). Az alkalmazásban használt filterek nevei mint például: REYES, PERPETUA, AMARO, CREMA, HEFE, HUDSON, MYFAIR is védjegyoltalom alatt állnak.

¹⁴³ B 002942392 sz. felszólalási ügy, EUIPO, 2018.

¹⁴⁴ A Törvényszék 2005. július 14-i ítélete, Selenium-Ace, T-312/03, ECLI:EU: T:2005:289, para37.

sz. szakvéleményében foglalkozott az embléma és logó szerzői jogi védelmével, melynek kapcsán arra a megállapításra jutott, hogy az embléma, illetve logó szerzői jogi védelmet érdemlő alkotás, tehát ha az applikációhoz egy interneten talált kép vagy valaki más által készített grafika kerül bejelentésre, úgy a szerzői jogok jogosultja felléphet a védjegybejelentés ellen, valamint a szerzői jogai megsértése miatt is. A Kúria zenei lemez címén mint gyűjteményes mű sajátos címén fennálló szerzői jog kapcsán állapította meg,¹⁴⁵ hogy a lemezcímmel azonos megjelölés lajstromozása más szerzői jogába ütközne, ezért a megjelölés védjegyként nem lajstromozható.

Az alkalmazáshoz kapcsolódóan védjegyként lajstromozni kívánt megjelölések kiválasztásánál megfelelő körültekintéssel szükséges eljárni, nem megfélemlítve az előzetes védjegykutatás fontosságáról. Célszerű kerülni továbbá az olyan megjelöléseket, amelyek túlságosan leíró jellegűek, és tartózkodni az olyan megjelölések választásától, amelyek túlságosan nagy hasonlóságot mutatnak harmadik személyek már meglévő védjegyeihez, esetleg formatervezésiminta-oltalmihoz, sértik mások szerzői jogait, vagy akár kereskedelmi nevét. Azonban ha sikerül megfelelő megjelölést találni, az nagyban növelheti az applikáció értékét, és hathatós védelmet biztosíthat az applikáció számára a versenytársakkal szemben.

6. FORMATERVEZÉSIMINTA-OLTALMI JOG

A mobiltelefonos applikációkhoz kötődő IP-jogi védelem elemzése körében érdemes pár szót ejteni a formatervezésiminta-oltalom nyújtotta lehetőségekről. Az Európai Unió egész területén azonos hatályú formatervezési mintára vonatkozó uniós szintű szabályozást a közösségi formatervezési mintáról szóló 6/2002/EK rendelet tartalmazza. A rendelethez nagyon hasonló szabályozási logikát követ hazai szabályozásunk is, nevezetesen a formatervezési minták oltalmáról szóló 2001. évi XLVIII. törvény. A formatervezési minta lényegét tekintve valamely termék egészének vagy részének megjelenéséhez kötődik, amit magának a terméknek vagy díszítésének külső jellegzetességei eredményeznek.¹⁴⁶ A formatervezési mintával szemben támasztott két együttes követelmény az újdonság és az egyéni jelleg. A minta akkor új, ha azzal azonos formatervezési minta korábban nem jutott nyilvánosságra,¹⁴⁷ két minta pedig akkor azonos, ha külső jellegzetességeit tekintve csupán csak lényeg-

¹⁴⁵ A Kúria Pfv. 20.544/2013/4 döntése alapján a zenekar nagylemezén feltüntetett megjelölés a mű sajátos címeként szerzői jogi védelmet élvez, amelynek felhasználásához az Sztj. 16. § (2) bekezdése alapján a szerző(k) engedélye szükséges.

¹⁴⁶ Az EK-rendelet 3. cikke, valamint lényegében ugyanezt a szabályt tartalmazza a formatervezési minták oltalmáról szóló 2001. évi XLVIII. törvény 1. § (2) bekezdése is.

¹⁴⁷ A lajstromozás nélkül oltalomban részesülő közösségi formatervezési minta akkor új, ha azzal azonos formatervezési minta nem jutott nyilvánosságra azt a napot megelőzően, amelyen a minta, amelyre az oltalmat igénylik, nyilvánosságra jutott. A lajstromozás alapján oltalomban részesülő formatervezési minta akkor új, ha azzal azonos formatervezési minta nem jutott nyilvánosságra a lajstromozására irányuló bejelentés bejelentési napját megelőzően.

telen részletekben különböznek. A formatervezési minta akkor egyéni jellegű, ha bármely nyilvánosságra jutott mintához képest a tájékozott használóra eltérő összbenyomást tesz.¹⁴⁸ A tájékozott használó fogalmára sem a rendelet, sem pedig a hazai szabályozás nem ad pontos meghatározást, viszont az nem keverendő a védjegyjogból ismert átlagos fogyasztóval. A tájékozott használó figyelmesebb, mint az átlagos fogyasztó, azonban nem éri el a szakértő vagy szakember szintjét, aki képes lenne részletesen is megfigyelni a két minta között esetlegesen fennálló minimális eltéréseket. Leginkább azt mondhatjuk, hogy a tájékozott használó az átlagos fogyasztó és a komoly technikai ismeretekkel rendelkező szakember között helyezkedik el, egy különösen éber, tudatos használót jelöl.¹⁴⁹ Az egyéni jelleg megítélésakor figyelemmel kell lenni arra is, hogy a szerző milyen alkotói szabadságfokkal rendelkezett a minta kialakítására, ugyanis egyes termékek esetében a megvalósított funkciók vagy műszaki feltételek behatárolják az alkotói szabadságot, így egy szék esetében sokkal kisebb az alkotói szabadságfok, mint egy ikon, betűtípus vagy a GUI esetében. A mobilapplikációkat tekintve az alkotói szabadságfok eltérő lehet attól függően, hogy az applikáció mely alkalmazási terület szerinti kategóriába tartozik, és annak mely eleme esik vizsgálat alá. Egy chatalkalmazás grafikus felhasználói felülete vagy online vásárlást lehetővé tevő applikáció ikonjai tekintetében az alkotói szabadságfok sokkal kisebb egy játékhoz viszonyítva.

Az újdonság és az egyéni jelleg vizsgálatánál a nyilvánosságra jutásnak kiemelkedő szerepe van, ha ugyanis korábban azonos minta nyilvánosságra jutott vagy a minta egy nyilvánosságra jutott mintához viszonyítva nem tesz eltérő összbenyomást a tájékozott használóra, akkor a minta nem új és/vagy nem egyéni. Nyilvánosságra jutásnak az számít, ha a mintát bárki megismerhette, akkor is, ha ennek csak elméleti lehetősége állt fenn. Gyakorlati példával szemléltetve, ha az applikáció valamely ikonjára vagy az abban használt betűtípusra kívánnak formatervezésiminta-oltalmat szerezni, de a bejelentés előtt az applikáció már letölthető az alkalmazásáruházból, benne az oltalmazni kívánt ikonnal, betűtípussal, még akkor is, ha azt nem töltötte le senki, az újdonságrontó lesz, bármennyire is eredeti volt az ikon vagy a betűtípus. A formatervezési minták esetében sem érdemes megfeleledkezni az előzetes kutatás fontosságáról, ám e területen nemcsak a lajstromozott formatervezési minta jelenthet akadályt, hanem minden, korábban már nyilvánosságra hozott formatervezési minta, legyen az nem lajstromozott vagy lajstromozott, de olyan is, amelynek az oltalma már megszűnt. A hazai bejelentések tekintetében az SZTNH jelenleg végez újdonságkutatást, ezzel szemben az EUIPO nem. A közösségi formatervezésiminta-oltalom megszerzésének ideje így nagymértékben felgyorsult, viszont a megszerzett minta is törékenyebb,

¹⁴⁸ A formatervezési minta egyéni jellege megítélésének azon kell alapulnia, hogy a minta a már meglévő bármely mintához képest a tájékozott használóra eltérő összbenyomást tesz-e, figyelembe véve annak a terméknek a természetét, amelyre a mintát alkalmazzák, illetve amelyben a minta megtestesül, különös tekintettel a termék szerinti iparág sajátosságaira, valamint arra, hogy a szerző milyen alkotói szabadságfokkal alakíthatta ki a mintát.

¹⁴⁹ A Bíróság 2011. október 20-i ítélete, PepsiCo Inc., C281/10. P, ECLI:EU:C:2011:679, para53.

hiszen az újdonság követelménye később könnyebben megbukhat. Míg a bejelentő újnak, egyéninek hiszi a mintát, egy versenytárs időt és energiát nem kímélve kereshet és sok esetben találhat is újdonságrontó mintákat. Nem szabad figyelmen kívül hagyni továbbá azt sem, hogy a minta például nem sértheti más iparjogvédelmi vagy szerzői jogát sem, ellenkező esetben a minta jogosultja könnyen egy megsemmisítési eljárásban találhatja magát.¹⁵⁰

Akárcsak a védjegyoltalom, úgy a formatervezésiminta-oltalom is területiális jellegű, a bejelentőnek pedig lehetősége van a nemzeti és regionális mellett nemzetközi bejelentést is tenni. Az ipari minták nemzetközi letétbe helyezéséről szóló Hágai Megállapodás alapján egyetlen egy nyelven, egy bejelentéssel ugyanarra a mintára egyidejűleg több, a bejelentésben¹⁵¹ megjelölt szerződő ország vagy regionális intézmény területére is igényelhető oltalom; előnye, hogy az oltalomszerzés költségei ezáltal optimalizálhatók. A bejelentés megtehető a WIPO Nemzetközi Irodájánál, akár online az eHague platformon keresztül, illetve a szerződő felek nemzeti hivatala, így hazánkban az SZTNH előtt. A hágai rendszernek 75 tagja van,¹⁵² ami a világ több, mint 90 országát lefedi. A nemzetközi bejelentés útján megszerezhető oltalom azonos hatályú a nemzeti úton megadott mintaoltalommal, illetve a megjelölt országban akkor kerülhet elutasításra a minta, ha az nem felel meg az adott országban irányadó oltalmazhatósági követelményeknek.¹⁵³ A szabályozási környezet eltéréseit kiemelve, az USA-ban vagy Kínában a formatervezésiminta-oltalommal lényegében azonos jellegű oltalmi forma a *design patent*. A design patent egyik előfeltétele az újdonság, a másik pedig az *inventive step*.

A Hágai Megállapodás alkalmazását¹⁵⁴ és a formatervezésiminta-oltalmak közötti eligazodást segíti a locarnói osztályozás, mely az ipari formatervezési minták nemzetközi osztályozására szolgáló rendszer. Az applikációk esetében elsődlegesen a 14. osztály 04. osztálya emelhető ki, a gyakorlatban ugyanis ebbe az osztályba tartozhat az applikáció grafikus felhasználói felülete, az azon megjelenő ikonok, grafikai elemek. Mindemellett említést érdemel a 18. osztály 03. osztálya az applikáció részére tervezett egy-egy betűtípus vagy betűkészlet kapcsán, valamint a 32. osztály 00. osztály az applikációhoz kapcsolódó díszítések, logók vagy grafikus szimbólumok kapcsán.

A formatervezésiminta-oltalom kizárólagos jogot biztosít a minta hasznosítására, ezen hasznosítási jog alapján pedig a mintaoltalom jogosultja bárkivel szemben felléphet, aki

¹⁵⁰ Az SZTNH hivatalból is vizsgálja a 2001. évi XLVIII. törvény 6–10. § szerinti kizáró okokat, melyek fennállása esetén nyilatkozattételre hívja fel a bejelentőt. A kizáró okok egy része elhárítható, például a megfelelő engedélyek csatolásával: pl. a Vöröskeresztet megillető jelzés (vörös kereszt vagy vörös félhold) használata esetén.

¹⁵¹ L.: https://www.wipo.int/hague/en/how_hague_works.html (2021. augusztus 13.).

¹⁵² 2021. július 19-én 75. tagként Fehéroroszország csatlakozott. L.: https://www.wipo.int/hague/en/news/2021/article_0020.html (2021. augusztus 13.).

¹⁵³ A részes országok irányadó szabályozására vonatkozóan a WIPO részletes tájékoztatást nyújt az alábbi weboldalon: <https://www.wipo.int/hague/memberprofiles/#/> (2021. augusztus 13.).

¹⁵⁴ L.: <https://www.sztnh.gov.hu/hu/hagai-megallapodas> (2021. augusztus 13.).

engedélye nélkül hasznosítja a mintát. A mintaoltalom célja ugyanis a formatervezésbe fektetett alkotói munka megtérülésének a biztosítása, mely a kizárólagos jog révén érhető el.¹⁵⁵ A közösségi formatervezési mintáról szóló rendelet megkülönböztet lajstromozott és lajstromozás nélküli közösségi formatervezési mintát.¹⁵⁶ A lajstromozás nélküli közösségi formatervezési-mintaoltalom azon iparágak számára különösen hasznos, amelyek rövid idő alatt állítanak elő várhatóan rövid életű formatervezési mintákat; ilyen például a divatipar, szoftveripar,¹⁵⁷ de akár a mobilapplikációk szegmense is. A lajstromozás nélküli közösségi formatervezésiminta-oltalom megszerzéséhez alapkövetelmény, hogy a mintát az Európai Unió területén hozzák először nyilvánosságra, valamint ugyanúgy meg kell felelnie az újdonság és egyéni jelleg követelményének is. A lajstromozott és lajstromozatlan közösségi formatervezési minták az oltalom terjedelme és időtartama tekintetében különböznek. A lajstromozás nélküli közösségi formatervezési mintához rövidebb, hároméves oltalmi idő kapcsolódik, mely nem hosszabbítható meg. Míg a lajstromozott közösségi minta a benyújtástól számítva öt évig áll oltalom alatt, mely oltalmi idő öt éves időszakokra meghosszabbítható azzal, hogy az oltalom maximum 25 évig tarthat. A kizárólagos jog terjedelme is megkülönbözteti egymástól a lajstromozott és lajstromozás nélküli közösségi mintaoltalmat, ugyanis a lajstromozás nélküli közösségi mintaoltalom a kereskedelmi hasznosítás megakadályozására akkor nyújt lehetőséget, ha a hasznosítás utánzás következménye. Hasznosításnak minősül különösen annak a terméknek az előállítása, forgalomba hozatalra való felkínálása, forgalomba hozatala, behozatala, kivitele, használata és e célokból való raktáron tartása, amelyre a mintát alkalmazzák, illetve amelyben a minta megtestesül. Összességében azonban elmondható, hogy a lajstromozott közösségi formatervezési minta pozíciója erősebb, hiszen szélesebb körű védelmet biztosíthat az applikáció számára.

6.1. A GUI és egyes elemeinek dizájnoltalma

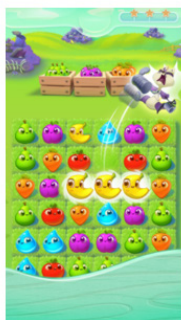
A formatervezés létfontosságú a siker szempontjából, így van ez az applikációk világában is. Egy app színvonalas grafikus felhasználói felülete nagyban hozzájárul, hogy kitűnjön a piacon elérhető több száz hasonló alkalmazás közül. A fejlesztők érdeke, hogy formatervezés révén létrejött vonzerővel rendelkező szellemi alkotásaikat jogi védelemben részesítsék, ennek egyik eszköze a formatervezésiminta-oltalom. A létrehozott szellemi alkotások a formatervezésiminta-oltalomtól függetlenül szerzői jogi oltalomban is részesülhetnek, ahogyan arról korábban részletesen is szó esett – így a szerzői jogokat a formatervezésiminta-

¹⁵⁵ L.: <https://www.sztnt.gov.hu/hu/dizajn/oltalomkepessseg-feltetelei> (2021. augusztus 13.).

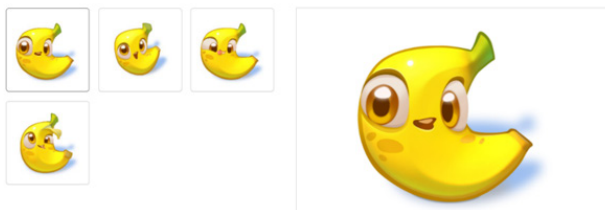
¹⁵⁶ RCD: Registered Community Design, azaz lajstromozott közösségi formatervezési minta, UCD: Unregistered Community Design, azaz lajstromozás nélküli közösségi formatervezési minta rövidítése.

¹⁵⁷ Radnai Anna: A lajstromozás nélküli formatervezésiminta-oltalom. Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 11. (121.) évf. 3. sz., 2016. június, L.: <https://www.sztnt.gov.hu/sites/default/files/files/kiadv/szkv/szemle-2016-03/03.pdf> (2021. augusztus 13.).

oltalomként történő bejelentésre kiterjedően is célszerű rendezni. Az applikáció számos elemén állhat fenn formatervezésiminta-oltalom, így a mobilalkalmazás logója, a GUI és annak elrendezése, egy-egy részlete, a grafikus felhasználói felületen megtalálható ikonok, animált ikonok, grafikai minták, de akár 3D karakterek, figurák, képernyőképek és az alkalmazásban használt betűtípus is mind-mind oltalom tárgya lehet.

nr. 003847813-0027 közösségi formatervezési minta (balra), Jogosult: King.com Limited (App: Farm Heroes Saga), Locarnói osztályozás: 14.04. – képernyőkép

nr. 003847813-0001 közösségi formatervezési minta (fent), Jogosult: King.com Limited (App: Farm Heroes Saga), Locarnói osztályozás: 14.04. – animált ikon

abcdefghijklmnopqrstuvwxyz
 ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZ
 1234567890.:;'"(!?)+-*/=
 £\$€% ^ & [] { } # ~ > < \ | @ ' " " "
 _ f † ‡ ^ % Œ Ž Ÿ ü š ž é é à ñ ñ ç ç ß

the quick brown fox jumps over the lazy dog.
 THE QUICK BROWN FOX JUMPS OVER THE LAZY DOG.
 We promptly judged antique ivory buckles for the next prize
 How razorback jumping frogs can level six piqued gymnasts
 How quickly daft jumping zebras vex 1234567890
 Sphinx of black quartz: judge my vow

abcdefghijklmnopqrstuvwxyz
 ABCDEFGHIJKLMNOPQRSTUVWXYZ
 1234567890.:;'"(!?)+-*/=
 £\$€% ^ & [] { } # ~ > < \ | @ ' " " "
 _ f † ‡ ^ % Œ Ž Ÿ ü š ž é é à ñ ñ ç ç ß

the quick brown fox jumps over the lazy dog.
 THE QUICK BROWN FOX JUMPS OVER THE LAZY DOG.
 We promptly judged antique ivory buckles for the next prize
 How razorback jumping frogs can level six piqued gymnasts
 How quickly daft jumping zebras vex 1234567890
 Sphinx of black quartz: judge my vow

nr. 002740472-0001 és 002740472-0002 közösségi formatervezési minta, Jogosult: King.com Limited, Locarnói osztályozás: 18.03 – betűtípus

Közösségi formatervezési minta esetében célszerű a többes bejelentés nyújtotta lehetőségek kihasználása. A többes bejelentés révén ugyanis több közösségi formatervezési minta is benyújtható egyetlen bejelentésben, a minták száma szerint pedig díjkedvezmény is jár, ezzel pedig csökkenthető az oltalomszerzés költsége. A King.com Limited a Farm Heroes Saga applikációjához kapcsolódóan többes bejelentés keretében 38 mintát jelentett be a GUI, a GUI egyes részletei, ikonok és animált ikonok, animált képernyők vonatkozásában,

melyek azóta oltalmat is kaptak. A többes bejelentés esetén egyetlen dologra kell ügyelni, nevezetesen hogy valamennyi minta ugyanahhoz a locarnói osztályhoz tartozzon – az azonos alosztályhoz való tartozás azonban nem feltétel. A többes bejelentés nem keverendő az összetartozó elemekből álló készletre vonatkozó bejelentéssel, bár e körben is több elem oltalmazható, de ezen utóbbi esetben az együttes megjelenés az, ami oltalomban részesül.

A GUI és annak egyes elemei, így például az ikonok esetében, mind az újdonság, mind az egyéni jelleg követelménye problémát okozhat, hiszen egy chatikon biztosan nem lehet új, de még egy ilyen átlagos ikon grafikai áttervezése esetén is felmerülhet, hogy az nem felel meg az egyéni jelleg követelményének.

Chatikonok, melyek általánosan használtak az ilyen célt szolgáló appokban – forrás: freepik.com

Mindezek mellett arról sem szabad megfeledkezni, hogy az a külső jellegzetesség főszabály szerint nem részesülhet formatervezésiminta-oltalomban, amely kizárólag a termék műszaki rendeltetésének a következménye, alapvetően funkcionális jellegű, azaz pontosan az adott formában kell megvalósítani ahhoz, hogy a termék a funkcióját betölthesse. Mindezek alapján a GUI funkcionális elemei nem részesülhetnek formatervezésiminta-oltalomban sem. Ugyancsak nem részesülhet oltalomban az applikáció szoftveres környezete, mivel maguk a számítógépi programok nem tekinthetők terméknek.

A GUI egyes elemeire vonatkozó formatervezésiminta-oltalom kapcsán végezetül gyakorlati szempontból a minta ábrázolása érdemel kiemelés, amelyet a bejelentésnek minden esetben tartalmaznia kell. Az ábrázolás lehet rajz, számítógépes grafika, fénykép: a megkövetés az, hogy egy ábrán egy minta egy nézete szerepelhet. Fontos, hogy a minta jól kivehető legyen az ábrán, valamint kontrasztosan, lehetőleg semleges világos háttérrel szerepeljen, illetve a minta jellegzetessége, valamint maga az ábrázolás ne legyen elmosódott, éleetlen vagy a minta kivehetetlen, esetleg a valóságnak nem megfelelő. A minta egy része akár ki is nagyítható, de a kinagyításnak is külön ábrán kell szerepelnie. Az animált ikonok esetében igen hasznos lehet, hogy külön ábrákon bemutathatók a minta esetében az ún. alternatív állapotok, a feltétel csak annyi, hogy a minta lényegileg ugyanaz maradjon. A minta megfelelő ábrázolása nemcsak amiatt fontos, hogy azt a hivatalok ne kifogásolják, hanem amiatt is, hogy az a valóságnak megfelelően, jól láthatóan ábrázolja a mintát, ugyanis ez a későbbi jogérvényesítés során kiemelkedő jelentőségű is lehet, főként, ha azt a bitorló mintával kell összehasonlítani egy bírósági eljárásban. A formatervezésiminta-oltalom összességében

azonban hatékony lehetőséget kínál az applikáció több elemének jogi védelmére, így egy IP-stratégia kialakításánál érdemes nem megfedkezni ezen oltalmi formáról sem.

7. SZABADALMI ÉS HASZNÁLATIMINTA-OLTALMI JOG

7.1. A mobiltelefonos alkalmazások és a szabadalom

„Az iparjogvédelem egyik legjelentősebb területe a találmányokat védő szabadalmi jog.”¹⁵⁸ A Magyarországon hatályos szabadalmak száma 2020 év végén 33 566 volt, ez 5%-os növekedést jelent azt előző évhez képest. A hazánkban hatályos szabadalmak számát tekintve a techóriás Apple Inc.¹⁵⁹ igen előkelő helyen áll.¹⁶⁰ Az EPO és az EUIPO „*Szellemi tulajdon-jogok és a cégek teljesítménye az Európai Unióban*” című közös tanulmánya rávilágított, hogy azok a cégek, amelyek befektetnek az innovációba, a szellemi tulajdon-jogok megszerzésébe, sokkal nagyobb teljesítményt nyújtanak, ez a teljesítménytöbblet 36% a szabadalmak esetében.¹⁶¹ Az innováció megtérülése talán leghatékonyabban a szabadalom eszközével érhető el, mivel az oltalmi forma főszabály szerint húszéves időtartamra kizárólagos jogot biztosít a jogosult számára az adott innovatív megoldás, eljárás hasznosítására és a hasznosítás engedélyezésére. A kizárólagos jog által a versenytársak elzárhatók a megoldás használatától, másrészt a megoldás „pénzzé is tehető”.¹⁶² A szabadalmi oltalom tárgya a találmány; maga a fogalom termékre vagy akár eljárásra vonatkozó műszaki megoldást jelent. A szabadalmi oltalom a szerzői jogokkal ellentétben, de más iparjogvédelmi jogokhoz hasonlóan, lajstromozás eredményeként keletkezik. A szabadalom a mobilalkalmazások szemszögéből nézve talán nem a legoptimálisabb oltalmi forma, hiszen az oltalom megszerzése önmagában véve költséges és időigényes. Viszont egy hosszadalmas lajstromozási folyamat egyetlen olyan iparágban sem szerencsés, ahol a folyamatos változás szükségszerű velejárója a fejlődésnek, egy „olyan gyorsan változó szektorban, mint az alkalmazások piaca, elképzelhető, hogy az eljárás végén megadott szabadalom már nem az aktuális verzióra vonatkozna.”¹⁶³ A szabadalom területi jellegéből adódóan ha több országra jelentkezik szabadalmi igény, a költségek is meredeken ívelnek felfelé.

¹⁵⁸ Legeza: i. m. (115).

¹⁵⁹ Az Apple Inc. 179 darab Magyarországon hatályos szabadalommal rendelkezik, l.: <http://epub.hpo.hu/enyilvantartas/?lang=HU> (2021. április 25.).

¹⁶⁰ L.: <https://www.vg.hu/gazdasag/gazdasagpolitika/nott-a-hatalyos-szabadalmak-szama-tavaly-2-3632221/>.

¹⁶¹ Szellemi tulajdon-jogok és a cégek teljesítménye az Európai Unióban. Cégszintű elemző jelentés. Vezetői összefoglaló, EUIPO és EPO közös jelentése, 2021. február, l.: https://euiipo.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/observatory/documents/reports/IPContributionStudy/IPR_firm_performance_in_EU/exec/2021_IP_Rights_and_firm_performance_in_the_EU_exec_hu.pdf (2021. április 28.).

¹⁶² A szabadalom hasznosítására vonatkozó (licenc-) szerződés alapján főszabály szerint a találmány jogosultja hasznosítási díjra jogosult.

¹⁶³ Gubby, Klaus, van Noortwijk: i.m. (134), p. 5–7.

A mobilelefonos applikációk esetében mindinkább nehezíti a szabadalmi oltalom megszerzését, hogy a szabadalom leginkább valamilyen műszaki megoldáshoz kötődik. A szabadalmaztatható találmány fő ismérvei: az újdonság, feltalálói tevékenység és ipari alkalmazhatóság, illetve a műszaki jelleg. Az USA szabadalmi törvénye¹⁶⁴ a szabadalmaztatható találmányok körét tágabban fogalmazza meg: „aki feltalál vagy felfedez bármilyen új és hasznos eljárást, gépet, gyártást vagy elrendezést, vagy bármilyen új és hasznos fejlesztést, az szabadalmat szerezhet arra, amennyiben az megfelel a rögzített követelményeknek.”¹⁶⁵ Az amerikai felfogás ennél fogva sokkal megengedőbb, a szoftverek vagy mobilapplikációk esetében tehát szélesebb körben van lehetőség oltalomszerzésre. Az applikációk szabadalmaztatása kapcsán a *Lodsys LLC v. Kaspersky Lab* közötti szabadalombitorlással kapcsolatos ügy érdekes tanulságot tartogat: a híres, hírhedt patent troll Lodsys LLC, texasi székhelyű cég számos applikációfejlesztő ellen is pert indított az USA-ban arra hivatkozással, hogy azok megsértették szabadalmait,¹⁶⁶ melyek lényegében lefedik az online környezetben ma már alapvetőnek mondható szolgáltatásokat, például az in-app vásárlásokat, valamint az online ügyfélszolgálati szolgáltatásokat. A Lodsys 2011-ben a Kaspersky Lab és másik 54 vállalattal szemben szabadalombitorlás miatt indított eljárást, azonban egyedülként a Kaspersky Lab utasította el a megegyezést, ugyanis kitartottak amellett, hogy nem sértik a Lodsys szabadalmait. Az ügy végül azzal zárult, hogy a Lodsys visszavonta a kérelmét – talán azért, hogy a követeléseit alapját képező szabadalmait megőrizhesse. A Lodsys tehát leginkább azt a tényt használta ki, hogy a szabadalombitorlási perek Amerikában rendkívül költségesek, ezért sok megkeresett vállalkozás a hosszadalmas jogi eljárások helyett a megegyezést választja. Az ügyből leszűrhető tanulság, hogy a Lodsys szabadalmihoz hasonló szabadalmak akár az innováció, fejlesztés akadályát is jelenthetik, nem mellesleg pedig kirajzolódik, hogy egy érvényes szabadalom hatalmas lehetőségeket rejt magában.

7.2. Szoftverszabadalom?

Szinte nap mint nap jelennek meg formabontó, innovatív szoftverek, applikációk, amiket fejlesztők mindinkább szeretnének megóvni attól, hogy azokat a versenytársak valamilyen módon megkaparintsák. Népszerű kérdés az applikációfejlesztők körében, hogy az általuk megalkotott új és innovatív megoldás állhat-e szabadalmi oltalom alatt. A válasz attól függ, hogy mire is igénylik az adott szabadalmat. Ahogy arról már szó volt, az európai szabályozás a szoftverek szabadalmaztathatósága tekintetében sokkal szigorúbb, mint például

¹⁶⁴ U.S. Patents Act, 35 U.S.C.

¹⁶⁵ U.S. Patents Act, 35 U.S.C § 101 – Inventions patentable: Whoever invents or discovers any new and useful process, machine, manufacture, or composition of matter, or any new and useful improvement thereof, may obtain a patent therefor, subject to the conditions and requirements of this title.

¹⁶⁶ Lodsys LLC szabadalmi: U.S. Patent 5999908, U.S. Patent 7133834, U.S. Patent 7222078, U.S. Patent 7620565 – a Lodsys az utóbbi két szabadalmára hivatkozott a *Lodsys LLC v. Kaspersky Lab*-ügyben.

az amerikai: nem minősülnek találmánynak az üzleti megoldások, üzletvitelre vonatkozó tervek, matematikai módszerek, valamint a számítógépi programok sem; ennek következtében tehát nincs lehetőség arra, hogy az applikáció szoftveres környezete csupán ebbéli minőségében szabadalmi oltalom tárgyát képezhesse. A szabályozás azonban nem zárja ki teljesen az applikációk szabadalmaztathatóságát, ennek kulcsa a műszaki jelleg és a technika állásához való hozzájárulás.¹⁶⁷ A műszaki jelleg azt takarja, hogy a számítógépes programnak valamilyen további műszaki hatást kell elérnie, amikor a számítógépen futtatják, azaz továbbmegy a normál szoftver- és hardverinterakción.¹⁶⁸ A szoftver műszaki hatása abban az esetben is megállapítható, ha például az algoritmus kialakításában döntően műszaki megfontolások játszanak szerepet, erre mutatott rá az EPO T 769/92 sz. döntése is.¹⁶⁹ Az EPO a T 931/95 *Pension Benefit Systems Partnership*-ügyben megerősítette, hogy a „műszaki jelleg az implicit követelmény, amelyet egy találmánynak teljesítenie kell ahhoz, hogy szabadalmaztatható legyen”.¹⁷⁰ Az applikációk számítógéppel megvalósított találmányoknak is tekinthetők, számítógéppel megvalósított találmány (CII)¹⁷¹ egy számítógép, számítógépes hálózat vagy más programozható berendezés használatát foglalja magában, ahol egy vagy több funkció teljes egészében vagy részben számítógépes program segítségével valósul meg.¹⁷² A számítógéppel megvalósított találmányok esetében is fontos követelmény a műszaki jelleg. Az EPO online aukciók lebonyolításával kapcsolatos berendezés szabadalmaztathatósága kapcsán, a T 258/03¹⁷³ ügyben hozott döntése alapján „az a következtetés vonható le, hogy a tanács alacsony követelményeket támasztott annak megállapításakor, hogy a találmány műszaki jellegű és így szabadalomképes-e, viszont magas követelményeket támasztott a klasszikus szabadalmazási feltételeknek, vagyis az újdonság és a feltalálói tevékenység vizsgálatokor – a tárgyalt döntés is rögzíti, hogy ismert folyamatok rutinszerű programozása nem alapozza meg a feltalálói tevékenységet.”

¹⁶⁷ Az EPO számos döntésében rávilágított, hogy ezen követelmény fennállása esetén a számítógépes program szabadalmaztatható, l.: T 110/90, T 1173/97-döntés.

¹⁶⁸ Az EPC 51. cikkének (2) (c) pontja kiveszi a szabadalmi oltalom köréből a szoftvereket pusztán e minőségükben, a szabadalmaztathatóság alapfeltétele a műszaki jelleg, ennek vizsgálatára az EPO Guideline iránymutatást adhat: https://www.epo.org/law-practice/legal-texts/html/guidelines/e/g_ii_3_6.htm (2021. április 29.).

¹⁶⁹ Szilágyi József: Találmánynak nem minősülő alkotások. Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 106. évf. 3. sz., 2001. június: <https://www.sztnh.gov.hu/hu/kiadv/ipsz/200106/szilagyi.html#3> (2021. április 29.). „A tanács véleménye szerint azok a találmányok sem kizártak a szabadalmazásból, amelyeknél műszaki megfontolásokat alkalmaztak a fogatosítás során. Ilyen műszaki megfontolásoknak már a pusztán szükséglete legalább egy megoldandó műszaki probléma meglétére utal, illetve legalább ezen problémát megoldó implicit műszaki jellemzőkre.”

¹⁷⁰ <https://www.epo.org/law-practice/case-law-appeals/pdf/t950931ep.1.pdf> (2021. április 29.).

¹⁷¹ Computer Implemented Invention.

¹⁷² <https://www.epo.org/law-practice/legal-texts/html/guidelines/e/j.htm> (2021. április 29.).

¹⁷³ T 258/03 Auction method/HITACHI: <https://www.epo.org/law-practice/case-law-appeals/pdf/t030258ep.1.pdf> (2021. április 29.).

Az applikációk esetén talán nehezen képzelhető el, hogy azok valamely megoldására szabadalom szerezhető, így a szabadalmaztathatóság feltételeit esetről-esetre kell vizsgálni. A megkívánt műszaki hatás elérhető olyan technikai eszköz által is, amely akár az okostelefonba beépített külső eszköz is lehet, például wifi, érintőképernyő, orvosi berendezések, biometrikus eszközök.¹⁷⁴ Nem mellesleg az IP stratégiához tartozhat az applikációra vonatkozó szabadalmi bejelentés benyújtása, függetlenül az oltalom megszerzésétől.¹⁷⁵ Az amerikai joggyakorlatot tekintve többek között a *Street Bank-ügy* foglalkozott a szoftverek szabadalmaztathatóságának kérdésével. Az ügy tárgya egy olyan üzleti eljárás alapuló adatfeldolgozó rendszer volt, amely lehetővé tette a hatékonyabb pénzügyi információ-áramlást, ezáltal pedig a hatékonyabb befektetési konstrukciókat, az ügyben a bíróság arra a megállapításra jutott, hogy egy eljárás szabadalmaztatható, ha hasznos, konkrét és kézzelfogható eredménnyel jár.¹⁷⁶

Az applikációk szabadalmaztathatóságával kapcsolatos gyakorlat közel sem mondható kiforrottnak, sok esetben függhet az oltalom megszerzése akár egy jól megfogalmazott szabadalmi leírástól. Jelenleg az európai, illetve hazai szabályozás alapján a „számítógépi programokkal megvalósított megoldásokra vonatkozó szabadalmi igényeket a szabadalmi oltalom általános feltételeinek vizsgálatával értékelik, azaz annak a vizsgálatát történik meg, hogy a bejelentés tárgya műszaki jellegű találmány-e, amely a technika állásához nem tartozik, és ez a műszaki jellegű találmány feltalálói tevékenységen alapul-e”.¹⁷⁷

7.3. A mobiltelefonos applikáció és a használatiminta-oltalom

Az új műszaki megoldások nemcsak szabadalommal, hanem akár használatiminta-oltalommal is védhetők. Használati mintaként oltalomban részesülhet valamely „berendezés, tárgy kialakítása, szerkezete, vagy részeinek elrendezésére vonatkozó megoldás, ha az új, feltalálói lépésen alapul és iparilag alkalmazható”.¹⁷⁸ A mobiltelefonos applikációk esetében érdekes kérdés, hogy azok védhetők-e a használati minta oltalommal, és ha igen, milyen feltételek mellett. A szabadalom és használatiminta-oltalom összevetése kapcsán az egyik fő különbség a megkövetelt szaktudás mértéke, a szabadalom esetében „az alkotói színvonalnak általában meg kell haladnia egy felsőfokú végzettségű szakember rutinszerű terve-

¹⁷⁴ Kristian Henningsson: Is my Smartphone App patentable? HØIBERG A/S, 2015. április: <https://hoiberg.com/en/about-us/articles/is-my-smartphone-app-patentable/> (2021. április 29.).

¹⁷⁵ EPR „mobile application” szókapcsolatra közel 306 mobilapplikációhoz kapcsolódó szabadalmi bejelentést, vagy szabadalmat talál, ezek egy része visszavonásra került, illetve van ahol a bejelentést elutasították, ill. tartalmazza a megadott szabadalmakat.

¹⁷⁶ Åsa Hellstadius: Software Patents. Scandinavianlaw, l.: <https://scandinavianlaw.se/pdf/56-16.pdf> (2021. április 29.). p. 389, L.: State Street Bank & Trust Co. v. Signature Financial Group, Inc., 149 F.3d 1368, 1370 (Fed. Cir. 1998)

¹⁷⁷ Gyergvánfy Péter (szerk.): Nagykomentár a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvényhez. Wolters Kluwer, 2020.

¹⁷⁸ A használati minták oltalmáról szóló 1991. évi XXXVIII. törvény 1. § (1) bekezdés.

zői, fejlesztői tevékenységét, míg a használati minta esetén a feltalálótól egy alacsonyabb, nagyjából egy technikus végzettségnek megfelelő szaktudást vár el a jogalkotó”.¹⁷⁹ Míg a szabadalom szinte a világ valamennyi országában elérhető oltalmi forma,¹⁸⁰ a használati-minta-oltalom jogintézményét nem mindenhol ismerik – jelenleg megközelítőleg 73 országban, regionális szinten az ARIPO, valamint az Andok Közösségben¹⁸¹ szereshető, míg az Egyesült Királyságban és az Egyesült Államokban nincs ilyen oltalmi forma.¹⁸² A használatiminta-oltalom előnye, hogy az oltalomszerzés gyorsabb és egyszerűbb, esetükben általában elmarad az érdemi vizsgálat, ezáltal az oltalomszerzés ideje felgyorsítható,¹⁸³ további előny, hogy a fennállásához megkövetelt alkotói szint a szabadalmazható találmányokhoz viszonyítva alacsonyabb.¹⁸⁴ A használatiminta-oltalom hátránya azonban, hogy az oltalom sokkal inkább sebezhető, például egy megsemmisítési eljárásban. Az oltalmi idő hazánkban 10 év, ami a mobilalkalmazások változó szegmensében elsőre nem tűnik jelentős hátránynak a szabadalomhoz képest, hiszen a használatiminta-oltalom is kizárólagos jogot biztosít az oltalmazott minta hasznosítására, illetve annak engedélyezésére.

A használatiminta-oltalom esetében a feltalálói lépés bővebb magyarázatot igényel, hiszen ez nem szinonim fogalom a szabadalmi jogból ismert feltalálói tevékenységgel. A minta feltalálói lépésen alapul, ha a technika állásához képest a mesterségben járatos személy számára nem nyilvánvaló. A használati minta csak „valamely tárggyal, azaz határozott, megragadható fizikai egységgel összefüggésben, arra vonatkozóan értelmezhető”,¹⁸⁵ egy mobilalkalmazás esetében valamilyen eszközhöz szükséges tehát kapcsolni az oltalmat, lehet ez akár egy okostelefon vagy okoskarkötő is. Az alkalmazások használati mintaként való védelme kapcsán kiemelendő a borraival adására is alkalmas, készpénzmentes fizetési eszközhöz kapcsolódó, 4616 lajstromszámú¹⁸⁶ használati mintához kapcsolódó jogvita. A használati minta jogosultja egy olyan megoldásra szerzett oltalmat, ami egy érintőképernyős terminálon lehetővé tette, hogy a felszolgálóval folytatott kommunikáció nélkül, szabadon választott mértékű borraivalót hagyjon a vendég, amely megoldás aztán széles körűen elterjedt fesztiválokon, koncerteken is.¹⁸⁷ A használatiminta-oltalom alapján a hasonló megoldásokat alkalmazó cégeket a minta jogosultja felszólította a bitorlás abbahagyására, a felszólításokban pedig kifejtette, hogy a fesztiválokon használt eszközön futtatott szoftver a

¹⁷⁹ Harangozó, Gábor: Szabadalom vagy használati minta? 2020. szeptember 11. <https://www.danubia.com/hu/szabadalom/szabadalom-vagy-hasznalati-minta/> (2021. április 29.).

¹⁸⁰ Uo.

¹⁸¹ L.: https://www.wipo.int/patents/en/topics/utility_models.html (2021. április 29.).

¹⁸² Shemtov: i. m. (133), p. 16.

¹⁸³ L.: https://ec.europa.eu/growth/industry/policy/intellectual-property/patents/utility-models_en (2021. április 29.).

¹⁸⁴ L.: <https://www.sztnh.gov.hu/hu/szabadalom> (2021. április 29.).

¹⁸⁵ L.: https://www.hipo.gov.hu/kiadv/ingy_magy/hasznalati_minta_utmutato_feltalaloknak.pdf.

¹⁸⁶ A minta díjfizetés elmaradása miatt megszűnt.

¹⁸⁷ Gazdasági Versenyhivatal, VJ/64/2017. sz. döntése, l.: https://www.gvh.hu/dontesek/versenyhivatali_dontesek/dontesek_2017/vj-642017121,para19 (2021. április 29.).

használati minta igénypontjai szerinti azon eljárást fedi le, amellyel készpénzmentes fizetési környezetben lehetőség nyílik borraivaló adására.¹⁸⁸ A minta ellen megsemmisítési kérelmet nyújtottak be újdonság és feltaláló lépés hiánya miatt, ennek eredményeként az SZTNH a kérdéses mintaoltalmat megsemmisítette, döntését a Fővárosi Törvényszék az SZTNH online rendszerében elérhető adatok szerint azonban megváltoztatta, ezt követően a minta díjfizetés hiányában megszűnt. Az ügy érdekes kérdéseket vet fel, egyrészt az applikációk használati mintaként való oltalmával, másrészt azzal kapcsolatban, hogy egy ilyen minta milyen mértékben védhető meg az illetékes hatóságok előtt. Ahhoz, hogy a használatiminta-oltalom révén egy valóban felhasználható fegyverre tegyenek szert az applikációfejlesztők, minden esetben az applikáció lényegi elmeit is szükséges mélyrehatóan megvizsgálni, de alapvetően érdemes tisztában lenniük azzal, hogy a használati minta hasznos lehet IP-jogi arzenáljukban.¹⁸⁹

8. ÖSSZEGZÉS

A mobiltelefon mára már a legtöbbet használt eszközzé vált a multimédiás és szórakoztató tartalmak letöltésére, internetezésre – ez a felismerés pedig kétségtelenül magával hozta a mobilapplikációk piacának rohamos fejlődését is. Szinte túlzás nélkül állítható, hogy valamennyi piaci szereplő eljátszott már az applikációfejlesztés gondolatával, akár meglévő portfóliójának támogatása céljából, akár mert víziójuk valami egyedít és formabontót akart alkotni az applikációk piacán. Az igazi sikerhez azonban szükség van az applikációhoz tartozó szellemi vagyon megvédésére is. Az App Annie statisztikája alapján az iOS platformon elérhető applikációk közül a legtöbb népszerű applikációhoz kapcsolódik valamilyen lajstromozott iparjogvédelmi jog, mely leggyakrabban a védjegy. A gyakorlat tehát rávilágít, hogy a nagyobb, nemzetközi szinten is elérhető applikációk jogosultjai több esetben fontosnak tartják az IP-jogokat, ami végső soron növelheti eredményességüket és az applikáció értékét.

¹⁸⁸ Kúria Gfv. 30.312/2018/16.

¹⁸⁹ *Shemtov*: i. m. (133), p. 26.